

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius, tel. (+370) 670 32435, el. p. info@lmt.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188716281

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

2022- - Nr.

Į 2022-05-06 Nr. SR-1690

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO IR PAPILDYMO

Teikiame pastabas ir pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ) Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 721, 73, 753, 77 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo (toliau – Įstatymas) ir dėl Lietuvos Respublikos valstybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo.

Dėl mokslo ir studijų institucijų tikslų išgryninimo

Įstatymo pataisos, susijusios su mokslo ir studijų institucijų (toliau – Institucijos) veiklos tikslų (misijų) išgryninimu, apima tik kolegijas ir universitetus, bet neapima mokslinių tyrimų institutų. Formali atskirtis, kad universitetuose turi būti atliekami fundamentiniai ir taikomieji moksliniai tyrimai, o kolegijose tik taikomieji moksliniai tyrimai, nesuteikia aiškumo, nes riba tarp jų tiek pagal MSĮ pateikiamą apibrėžimą (apibrėžimų esmės skirtumas – kokia yra siekiamybė – ar siekiama, ar nesiekama panaudoti gautų rezultatų), tiek pagal pasaulinę praktiką nėra aiški, tai nėra atspirties taškas nei praktikoje, nei terminologijoje.

Manytume, kad veiklos tikslų (misijų) išgryninimas, susijęs su moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra reikalauja tolesnių ir gilesnių diskusijų, toks skubotas neapibrėžtų tikslų perkėlimas į įstatymą aiškumo neįneš.

Diskusijai siūlytume apsvarstyti praktinių mokslinių tyrimų (angl. *practice-oriented research*) sąvokos įvedimo poreikį. Praktiniai moksliniai tyrimai visada yra susiję su praktinėmis inovacijomis profesinėje praktikoje ir (arba) tam tikruose pramonės ar viešajame sektoriuose.

Dėl profesinio magistro kvalifikacinio laipsnio įvedimo

Kol nėra išgryninti kolegijų veiklos tikslai (misijos), tol siūlytume neskubėti kolegijose įvesti magistro kvalifikacinio laipsnio.

Dėl tyrėjų karjeros pakopų įvedimo

Pritariam siekiamybei, kad reikia daugiau aiškumo ir susikalbėjimo tarp šalių dėl tyrėjo mokslinės karjeros, ypatingai siekiant ją padaryti aiškia ir patrauklia. Tačiau nepritariame pasirinktam atsparos taškui – keturių pakopų tyrėjo karjera, kuri paremta 2011 m. Europos Komisijos patvirtintomis rekomendacijomis dėl tyrėjų klasifikacijos „Towards a European framework for researchers“.

Viena, tai 64¹ str. 2 d. reikalavimas Lietuvos mokslo tarybai nustatyti privalomas visų pakopų tyrėjų kompetencijas yra sunkiai įgyvendinamas dėl per trumpo laiko ir jau gerokai senstėjusio

Lietuvos
mokslo
taryba

rekomendacinio dokumento. Pats 64¹ straipsnio 1 d. tyrėjų karjeros pakopų formulavimas, kuris iš esmės paremtas tik vienu dėmeniu (tyrėjo savarankiškumu, išskyrus paskutinę pakopą) yra per daug supaprastintas ir kritikuotinas. Tyrėjo karjeroje yra svarbu ne tik jo savarankiškumas, bet ir bendruomenės pripažinimas, sėkmė konkuruojant dėl galimybių patikrinti savo idėjas, bendravimas ir bendradarbiavimas akademinėje bendruomenėje, pagaliau autoritetas įgalinantis jaunesnius kolegas.

Antra, nelabai aiški sąsaja tarp tyrėjo ir tyrėjo-dėstytojo karjeros (ar tyrėjo karjera prilygintina dėstytojo-tyrėjo karjerai?).

Manytume, kad reikia gilesnės ir platesnės diskusijos dėl tyrėjo mokslinės karjeros, kiek ir kaip tai susiję su dėstytoju-tyrėju. Manytume, kad logiška būtų palaukti, kol bus Europos Komisijos 2020 metais priimtame komunikate „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė“ numatytas iki 2024 m. pabaigos parengti paramos mokslo darbuotojų karjerai priemonių rinkinys. Viena iš šio rinkinio elementų turėtų būti pasiūlyta (apibendrinta) mokslo darbuotojų kompetencijos sistema. Faktiškai tai turėtų būti atnaujintas 2011 m. Europos Komisijos rekomendacijų dėl tyrėjų klasifikacijos „Towards a European framework for researchers“, kuriuo ir paremta įstatymo pataisa dėl tyrėjų karjeros pakopų, atitikmuo.

Dėl kolegijų ekspertinio vertinimo

Įstatymo pataisose (10 straipsnis (52 straipsnio pakeitimas), 9-a dalis) teigiama, kad „Universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos, ir (arba) meno veiklos lygis yra nustatomas atliekant šio įstatymo 75¹ straipsnio 2 dalyje nurodytą kas penkerius metus atliekamą ekspertinį mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos, ir (arba) meno veiklos vertinimą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.“ Po to seka praktiškai toks pat sakinyss, skirtas kolegijų ekspertiniam vertinimui, tik nebėra nuorodos į įstatymo straipsnį ir vertinimo periodiškumą (kas penkeri metai – universitetų ir mokslinių tyrimų institutų atveju).

Pritartume, kad kolegijas irgi reikia vertinti išoriškai ekspertiškai, bet abu vertinimus (universitetų ir mokslinių tyrimų institutų bei kolegijų) aiškiai išskirti, kolegijų vertinimui taikyti kitus tikslus ir vertinimo sistemą.

Manytume, kad kolegijų vertinimo sistema turėtų būti kitokia, jai netinka universitetų ir mokslinių tyrimų institutų balų apibrėžimai. Kadangi dar nebuvo atliktas kolegijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos ir (arba) meno veiklos bandomasis ekspertinis vertinimas, tai įstatyme pakaktų Lietuvos Respublikos Vyriausybę įgalinti nustatyti vertinimo sistemą. Svarbu, kad įgaliojimu būtų įteisinama nuostata, kad universitetų ir mokslinių tyrimų institutų iš vienos pusės ir kolegijų iš kitos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos ir (arba) meno veiklos vertinimo sistemos, kaip ir patys vertinimai, yra skirtingi.

Dėl apmokėjimo Lietuvos mokslo tarybos valdybos nariams ir komitetų nariams už jų veiklą

Lietuvos Respublikos valstybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui pastabų neturime.

Dėl redakcinio pobūdžio pastabų

Dėl tyrėjų karjeros pakopų pavadinimų. Nors mūsų siūlymas yra atsisakyti skuboto tyrėjų karjeros pakopų įvedimo, bet teikiame siūlymą dėl jos pavadinimo, jeigu nebūtų atsižvelgta. Terminologija turi būti aiški ir suprantama, t. y. iš pavadinimo turėtų būti aišku, kas seka po ko. Dabar be teisės akto sunku būtų pasakyti, kas tyrėjo karjeroje po ko seka – ar pirma pripažintas tyrėjas, o po to – patyręs tyrėjas, ar atvirkščiai. Todėl siūlytume antrą ir trečią tyrėjų karjeros pakopą vadinti atitinkamai įgudęs tyrėjas ir pripažintas tyrėjas, o visa keturių pakopų sistema būtų pradedantis tyrėjas, įgudęs tyrėjas, pripažintas tyrėjas, pirmaujantis tyrėjas.

Dėl universitetų ir mokslinių tyrimų institutų vertinimo sistemos. Manytume, kad balų reikšmės taisytina į „5 balai reiškia, kad vykdomi moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, ir (arba) meno veikla yra tarp tarptautinio masto lyderių“ (projekte – „aukščiausio tarptautinio lygio“).

Dėl kolegijos pavadinimo. Įstatymo pataisose (3 straipsnis (11 straipsnio pakeitimas), 4-a dalis) teigiama „Kolegijos, vykdančios trumposios pakopos ir kolegines pirmosios pakopos studijas, pavadinime lietuvių ir anglų kalbomis negali būti žodžio „universitetas“.“ Iš tokios formuluotės sektų, kad kita kalba nei lietuvių ir anglų pavadinime žodis „universitetas“ ar jo atitikmuo galėtų būti. Todėl siūlome šį sakinį formuluoti taip – „Kolegijos, vykdančios trumposios pakopos ir kolegines pirmosios pakopos studijas, pavadinime lietuvių ar kitomis kalbomis negali būti žodžio „universitetas“ ar jo atitikmens kita kalba.“

Dėl privalomų kompetencijų. Įstatymo pataisose (4 straipsnis (15 straipsnio pakeitimas), 1-a dalis) frazę „nustatyti visų pakopų mokslo ir studijų institucijų tyrėjų privalomas kompetencijas“ pakeisti fraze „nustatyti mokslo ir studijų institucijų visų pakopų tyrėjų privalomas kompetencijas“.

Dėl dermės tarp vartojamų sąvokų. Įstatymo pataisose (10 straipsnis (52 straipsnio pakeitimas), 5-a, 8-a ir 9-a dalys) nevienodai vartojamos sąvokos. „gero lygio taikomaisiais moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra“, „gero lygio moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra“ (5-a dalis), „labai gero lygio moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra“ (8-a dalis) iš vienos pusės ir „vykdomi moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra ... yra aukščiausio tarptautinio lygio“, „vykdomi moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra ... yra aukšto lygio ir pripažinti tarptautiniu mastu“, „vykdomi moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra ... yra aukšto lygio ir pripažinti nacionaliniu mastu“ (9-a dalis) iš kitos pusės. Labai svarbu, kad įstatyme sąvokos sutaptų.

PRIDEDAMA. Išsamios pastabos ir pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 72¹, 73, 753, 77 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo, susijusios su mokslo ir studijų institucijų tikslų išgryninimu ir tyrėjų karjeros modelio įdiegimu, 9 lapai.

Pirmininkas

Romas Baronas

Eugenijus Stumbrys, tel. (+370) 676 41304, el. p. eugenijus.stumbrys@lmt.lt

Išsamios pastabos ir pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ) Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 721, 73, 753, 77 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo (toliau – Įstatymas), susijusios su mokslo ir studijų institucijų tikslų išgryninimu ir tyrėjų karjeros modelio įdiegimu

1) Dėl universitetų ir kolegijų tikslų (misijų):

Įstatymo pataisos, susijusios su mokslo ir studijų institucijų (toliau – Institucijos) veiklos tikslų (misijų) išgryninimu, apima kolegijas ir universitetus, neatsižvelgiant į mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) veiklą, kurias vykdo mokslo institutai, kontekstą. Kompleksinis požiūris į Lietuvos mokslo ir studijų erdvėje veikiančių Institucijų misijas yra būtinas tam, kad būtų aiškus ir visiems vienodai suprantamas teikiamose MSĮ pataisose vartojamų sąvokų turinys. Pavyzdžiui, Įstatymo 3 strp., kuriuo keičiamas MSĮ 11 strp., nurodoma, kad „Kolegijoje turi būti atliekami *taikomieji moksliniai tyrimai* ir eksperimentinė plėtra ir (arba) *plėtojamas profesionalusis menas*, vykdomos šia veikla ir profesine praktika grindžiamos studijos, teikiamas aukštasis koleginis išsilavinimas, sudaromos sąlygos asmenims mokytis visą gyvenimą“. Galiojančio MSĮ 4 strp. 27 p. nurodoma, kad „Taikomieji moksliniai tyrimai – eksperimentiniai ir (arba) teoriniai darbai, atliekami norint gauti naujų žinių ir pirmiausia skiriami specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti“. Taikomieji moksliniai tyrimai yra atliekami universitetuose ir mokslo institutuose, tačiau iš Įstatymu pateiktų pataisų visumos galima spręsti, kad jo nuostatos suponuoja kitokią kolegijose atliekamų „taikomųjų mokslinių tyrimų“ pobūdį ir turinį (pavyzdžiui, teikiamo MSĮ 52 strp. 9 d. suponuoja, kad *universitetų ir mokslo institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, ir (arba) meno veiklos* lygis bus nustatomas pagal vieną tvarką, o *kolegijų taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros lygis* – pagal kitą tvarką). Darytina prielaida, kad „taikomieji moksliniai tyrimai“ kolegijose turėtų būti suprantami kaip „mokslo taikomoji veikla“. Sąvokų, kurios iš esmės sudaro misijų apibrėžties pagrindą, neaiškumas ir dviprasmiškumas suponuoja neprognozuojamą jų taikymą praktikoje, todėl, atsižvelgiant į universitetų ir kolegijų tikslams (misijoms) apibrėžti vartojamų sąvokų turinio dviprasmiškumą, Įstatymo nuostatos negali būti laikomos mokslo ir studijų institucijų misijų išgryninimu.

Šiame kontekste derėtų prisiminti, kad MSĮ įtvirtintas aukštojo mokslo studijų tikslas – teikti aukštojo mokslo (koleginį ar universitetinį) išsilavinimą. Taigi šių institucijų misijų išgryninimas turėtų būti siejamas ne tik su mokslinių tyrimų lygiu, bei ir su laukiamais studijų rezultatais, absolventų įgyjamomis kompetencijomis ir jų paklausa darbo rinkoje, poreikiu užtikrinti mokslo raidą, tenkinti kitus valstybės ir visuomenės poreikius. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų institucijos veikia Europos aukštojo mokslo erdvėje ir globalioje darbo rinkoje, planuojamų pokyčių poveikis turėtų būti įvertintas ES strateginių tikslų kontekste¹.

Aiškinamajame rašte nėra argumentų, kokių kompetencijų koleginį studijų studentams trūksta ir kaip siūlomas teisinis reglamentavimas prisidėtų prie jų ugdymo, palengvintų kolegijas baigusį absolventų įsidarbinamumą (pavyzdžiui, kokie duomenys rodytų, kad darbo rinkoje

¹ Towards a 2030 Vision on the Future of Universities in Europe, <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/a3cde934-12a0-11eb-9a54-01aa75ed71a1/language-en>; Tarybos rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) (2021/C 66/01), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b004d247-77d4-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>

stinga kolegines aukštojo mokslo studijas įgijusių studentų, kurie būtų įgiję kompetencijų atlikti taikomuosius mokslinius tyrimus), akademinį judumą, mokymosi visą gyvenimą galimybes. Nė argumentuota, kodėl meno kolegijoms keliamas reikalavimas plėtoti profesionalųjį meną (Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas, 2 str.: „Profesionalusis menas – originali aukšto meistriškumo ir meninio lygio kūryba, tokia pripažįstama profesionaliųjų meno vertintojų“), taip jas prilyginant universitetams (meno akademijoms).

Siūlomos MSI 52 str. 5 d. pataisos numato II pakopos koleginių studijų ir profesinio magistro laipsnio (diplomo) įteisinimą. Įstatymu reglamentuojama, kad II pakopos studijos turės būti grindžiamos „profesine praktika ir ne žemesnio kaip gero lygio taikomaisiais moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra (...)“. Asmenims, baigusiems II pakopos kolegines studijas, suteikiamas profesinio magistro, baigusiems universitetines studijas – magistro kvalifikaciniai laipsniai, suteikiantys teisę užsiimti profesine veikla ir (arba) aukštosios mokyklos nustatyta tvarka tęsti studijas doktorantūroje. 52 str. 8 d. numatyta, kad „Trečiosios pakopos studijos grindžiamos ne žemesnio kaip labai gero lygio *fundamentiniais ir taikomaisiais moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra (...)*“. Tai suponuoja, kad profesinio magistro kvalifikacinį laipsnį turintis asmuo nebus įgijęs reikiamų kompetencijų studijuoti doktorantūroje. Taip pat neaišku, kokių pagrindų II pakopos koleginėms studijoms įteisinama fiksuota 120 kreditų apimtis (53 str. 8 d.), t. y., kokių studijų rezultatų ketinama pasiekti (MSI 4 str. 23 p.: „Studijų kreditas – studijų apimtys vienetas, kuriuo skaičiuojamas vidutinis studijuojančiojo darbo krūvis, reikalingas studijų rezultatams pasiekti“).

Aiškinamajame rašte nurodoma, kad šiuo metu galiojančio MSI 56 str. 2 d. (dėl papildomų studijų) – yra neįgyvendinama. Būtina pažymėti, kad šiuo metu profesinio bakalauro studijos skiriasi nuo universitetinių bakalauro studijų tuo, kad pirmosios orientuotos į praktinę veiklą, o antrosios – į tyrėjo kompetencijų formavimą. Todėl abejotina, ar asmenys, bakalauro studijų metu neįgiję tiriamojo darbo pagrindų, be papildomų studijų priimti į universitetines magistrantūros studijas pajėgs studijuoti magistrantūroje (atlikti tiriamąjį magistro baigiamąjį darbą) ir kaip tai paveiks universitetinių II pakopos studijų kokybę.

Įstatymu siekiama didinti reikalavimus mokslinių tyrimų lygiui (52 str. 4, 5, 8 ir 9 d.). Tačiau reikalavimai studijų vykdymui turėtų derėti su studijų kryptių vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašu ir jau vykstančiu studijų kryptių vertinimu. Pateikti siūlymai prieštarauja minimiems teisės aktams ir kertasi su įgyvendinamu kryptių vertinimo procesu.

Pažymėtina, kad keičiamo MSI 52 str. 4, 5 ir 8 d. vartojamos sąvokos (pavyzdžiui, „gero lygio“ MTEP, kiti) prieštarauja šio straipsnio 9 d. vartojamomis sąvokoms (pavyzdžiui, „aukšto lygio ir pripažinti nacionaliniu mastu“ MTEP, kiti), todėl gali būti įvairiai interpretuojamos, neaiškūs jų taikymo praktikoje mechanizmai (pasekmės studijuojantiems, mokslo raidai, specialistų parengimui ir kt.). Aiškinamajame rašte nėra pateikta duomenų ir prognozių, kaip toks reglamentavimas paveiks mokslo ir studijų sistemos procesų stabilumą. Siūloma 52 str. 9 d. formuluotė „Nesant nė vienos aukštosios mokyklos, kurioje įvertinta mokslo (meno) kryptis atitiktų šio straipsnio 5, 8 dalyse nustatytus reikalavimus, švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina atitinkamos mokslo (meno) krypties stiprinimo priemonės. Jeigu antrą kartą iš eilės mokslo (meno) krypties vertinimas neatitinka nustatytų reikalavimų, aukštoji mokykla negali vykdyti studentų priėmimo į tos krypties studijas“ yra nepakankamai aiški: pavyzdžiui, ar būtų siekiama, kad ministro patvirtintos priemonės būtų privalomos visoms mokslo ir studijų institucijoms, vykdančioms studijas (ir (ar) mokslinius tyrimus?) atitinkamoje kryptyje, koks

poveikis būtų mokslo raidai, reikalingų specialistų parengimui, jei nė viena institucija priemonių neįvykdytų arba nuspręstų atitinkamų studijų programų apskritai atsisakyti.

52 strp. 8 d. keičia doktorantūros studijų teisės įgijimo ir vykdymo tvarką. Šiuo metu Mokslo doktorantūros nuostatuose yra įtvirtinta, kad esant palyginamojo (ekspertinio) vertinimo įverčiui „4“, Institucijos mokslinių tyrimų lygis bei infrastruktūros pakankumo vertinimas nėra atliekamas; o esant įvertinimui „3“ – atliekamas ekspertinis vertinimas. Siekiant išlaikyti doktorantūros studijų stabilumą ir nedidinti biurokratinio krūvio, siūlytina išlaikyti dabar galiojančią tvarką.

Įstatymu trumpųjų studijų apibrėžtis ir suteikiama kvalifikacija įteisinta aukštojo mokslo (koleginių studijų) aprėptyje. Ši nuostata yra diskusinė, nes trumposios studijos dažniausiai yra priskiriamos ne aukštojo mokslo (koleginės studijos), o profesiniam mokymui. Tai atitinka Lietuvos kvalifikacijų sandarą, kurią taip pat esmingai pakeistų ir profesinio magistro laipsnio įteisinimas². Iš esmės, Įstatymu sudaromos teisinės galimybės rasti aukštojo mokslo studijų institucijoms, kurios vykdys studijų programas nuo trumpųjų studijų (profesinių programų) iki III pakopos universitetinių studijų (doktorantūros), absolventams išduodant universitetinį išsilavinimą liudijantį diplomą.

Toks teisinis reglamentavimas neprisidėtų prie aukštojo mokslo studijų kokybės, patikimumo ir prestižo visuomenėje, darbo rinkoje bei prieštarautų Bolonijos proceso direktyvoms dėl lengvai suprantamų ir palyginamų įgyjamų kvalifikacijų, aukštojo mokslo pakopų ir laipsnių sistemos, mobilumo, mokymosi visą gyvenimą principų įgyvendinimo, taip pat studentų akademinio judumo³. Įstatymu siūloma įteisinti II pakopos kolegines studijas įvedant profesinio magistro diplomą, o tai neužtikrina perėjimo tarp kvalifikacijos lygmenų ir pažeidžia Bolonijos proceso direktyvas.

Keičiamo MSĮ 11 strp. 4 d. įteisinamas reglamentavimas, kaip turi būti formuojamas aukštosios mokyklos pavadinimas lietuvių ir anglų kalbomis, yra nelogiškas ir suponuojantis, kad kitomis kalbomis formuojant pavadinimus galima būtų elgtis kitaip, nei numatyta MSĮ. Be to, „taikomųjų mokslo universiteto“ vardo naudojimas kolegijų atveju yra klaidinantis visuomenę ir darbdavius, ypač tais atvejais, kai dėl reikalavimų skirtingoms profesijoms (pvz., teisėjų) yra išskiriamas universitetinio ir neuniversitetinio išsilavinimo reikalavimas.

Įstatymu teikiami pakeitimai (MSĮ 11, 45, 52, 53, 56, 58 strp., 75³ strp. 4 d.) susiję su mokslinių tyrimų kolegijose skatinimu ir plėtra, numatant ir papildomas investicijas (ŠMSM žodinės prezentacijos). Tačiau nėra paaiškinta, kaip bus nukreiptos šios investicijos, pavyzdžiui, ar prieš tai bus įvertintas kolegijų tinklo optimalumas, vykdomų studijų programų poreikis ir kokybė, kt. Taip pat, nėra duomenų, kaip bus palaikoma ir stiprinama universitetuose vykdomo aukšto tarptautinio lygmens MTEP veikla, kaip investuojama į universitetų konkurencingumą (t. y., kokios lėšos ir iš kokių šaltinių numatomos analogiškam, tiksliniam universitetinių aukštųjų mokyklų stiprinimui).

Įstatymu numatyta aukštojo mokslo ir studijų sistemos pertvarka pareikalaus didelių investicijų ne tik į infrastruktūrą, reikalingą taikomiesiems moksliniams tyrimams ir profesionaliajam menui kolegijose plėtoti, bet ir investicijų ugdant naujus tyrėjus: esamas mokslininkų potencialas negalės užtikrinti numatytą MTEP kokybinę plėtrą tiek universitetuose ir mokslo institutuose, tiek kolegijose, todėl būtina pateikti informaciją, kaip (ir iš kokių šaltinių)

² Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 764, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BC967702800C/asr>

³ Bolonijos procesas ir Europos aukštojo mokslo erdvė, Europos komisija, <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/higher-education-initiatives/inclusive-and-connected-higher-education/bologna-process>

planuojama ne tik sistemos pertvarkai reikalingi ištekliai, bet ir kaip planuojama išlaikyti jos potencialą ir plėtros dinamiką ateityje. Taip pat būtina pateikti informaciją, ar ir kaip keistųsi finansavimo pasiskirstymas MTEP ir studijų veikloms tarp kolegijų ir universitetų.

Svarbu įvertinti, kad siūlomos MSI pataisos taip pat sudarys sąlygas perėjimui nuo binarinės link unitarinės Lietuvos aukštojo mokslo sistemos, kuri buvo iki 2000 m. Neaišku, kokie būtų tokios pertvarkos privalumai.

2) Dėl tyrėjų karjeros modelio teisinio reguliavimo:

Teikiamo Įstatymo Aiškinamajame rašte nurodoma, kad „viena iš pagrindinių problemų, su kuriomis šiuo metu susiduria Lietuvos mokslo sektorius, – kritinės tyrėjų masės, reikalingos proveržiui mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) srityje, trūkumas“. Projekto rengėjai šią problemą sieja su nepakankamu tyrėjo karjeros patrauklumu, todėl pirma ir būtiniausia priemone laiko „padaryti mokslininko karjerą patrauklią gambiausiam šalies jaunimui bei sudaryti galimybes jauniems tyrėjams realizuoti savo mokslines idėjas“. Tiek problemos (tyrėjų kritinės masės trūkumas), tiek jos priežastys (nepakankamas tyrėjo karjeros patrauklumas) identifikavimas yra pagrįstas ir atspindi ne vienos studijos apie Lietuvos mokslo būklę išvadas⁴. Pavyzdžiui, nacionalinio pažangos plano Mokslo plėtros programos pagrindime nurodyta, kad „Dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų atlyginimai vis dar išlieka nekonkurencingi tiek šalies, tiek tarptautinėje darbo rinkoje ir neatitinka akademinės bendruomenės lūkesčių. Dėl nekonkurencingų atlyginimų dėstytojo bei mokslininko karjera Lietuvoje nėra patraukli, todėl dažnai gabus jaunimas jos Lietuvoje nesirenka. Maži atlyginimai yra viena esminių protų nutekėjimo priežasčių, stabdančių Lietuvos mokslo ir studijų sistemos kokybinę pažangą“⁵.

Tačiau Įstatymu siūlomos konkrečios priemonės, kaip padidinti tyrėjų karjeros patrauklumą, kelia didelių abejonių. Konkrečiai, siūlomo Įstatymo pataisomis numatoma įtvirtinti keturių pakopų tyrėjo karjeros modelį (64¹ str. 1 d.); nustatyti, kad Lietuvos mokslo taryba apibrėžia privalomas kiekvienos pakopos kompetencijas (64¹ str. 2 d.) ir susieti skirtingas tiek dėstytojų, tiek mokslo darbuotojų pareigybes su viena iš keturių tyrėjų karjeros pakopų (65 str. ir 66 str.).

Pertvarkos poreikis grindžiamas 2011 m. EK komunikatu „Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems“, o siūlomas keturių pakopų tyrėjo karjeros modelis remiasi 2011 m. Europos Komisijos patvirtintomis rekomendacijomis dėl tyrėjų klasifikacijos „Towards a European framework for researchers“. Tai yra rekomendacinio pobūdžio dokumentas, kurio tikslas pasiūlyti tyrėjų profilių taksonomiją, kuri sudarytų prielaidas skirtingų šalių ir skirtingų sektorių palyginamumui ir taip pat paskatintų tarptautinį ir tarpsektorinį tyrėjų mobilumą (ar bent jau mažintų tokio mobilumo kliūtis). 2014 metais ERAC darbo grupė „Žmogiškieji ištekliai ir mobilumas“ subūrė *ad hoc* darbo grupę parengti OTM-R paketą (*Open, Transparent and Merit-based Recruitment of Researchers*). Darbo grupės 2015

⁴ Tyrėjų darbo sąlygos Lietuvos universitetuose ir mokslinių tyrimų institutuose, 2020 06 29-2020 07 09 vykdytos apklausos tyrimų ataskaita, STRATA, <https://strata.gov.lt/document/tyreju-darbo-salygos-lietuvos-universitetuose-ir-moksliniu-tyrimu-institutuose/>; Mokslo būklės apžvalga, 2020, STRATA, <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/mokslo-politika/20201221-mokslo-bukles-apzvalga.pdf>; Lietuvos MTEP tarptautiskumo krypties nustatymo metodika, 2020, STRATA, <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/mokslo-politika/20201217-mtep-tarptautiskumo-krypciu-nustatymo-metodika.pdf>

⁵ Mokslo plėtros programa, Mokslo plėtros programos pagindimas, <https://smsm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/Pprogramos20200519?lang=lt>

metais paskelbtoje ataskaitoje tyrimų institucijoms (Research Performing Organisations (RPOs)) rekomenduojama nustatyti aiškias tyrėjų atrankos taisykles, apibrėžti konkursinius reikalavimus ir tam naudoti europinę tyrėjų klasifikaciją.⁶ Kaip rodo šios klasifikacijos taikymo praktika, ji yra skirta komunikuoti su ribota tyrėjų pareigybių aukštojo mokslo institucijose (mokslo darbuotojų) aibe sietinus reikalavimus potencialiems pretendents ir darbdaviams.

Būtina pabrėžti, kad ir 2011 metų dokumente „Towards a European framework for researchers“ nurodoma, kad tyrėjų profilius aprašantys rodikliai yra sietini su tyrėjų kompetencijomis, bet nėra susieti su kitomis kompetencijomis, kurios gali būti relevantiškos konkrečiai pareigybei, pvz. dėstytojo, taip pat nėra tiesiogiai susaistyti su mokslo ir studijų institucijose tyrėjų užimamomis konkrečiomis pareigybėmis⁷.

Keičiamo MSĮ 64¹ strp. 2 d. numatoma, kad „Kiekvienos pakopos mokslo ir studijų institucijų tyrėjų privalomas kompetencijas nustato Lietuvos mokslo taryba, vadovaudamasi tarptautiniais tyrėjų karjeros formavimo Europos mokslinių tyrimų erdvėje ir Europos aukštojo mokslo erdvėje principais ir kriterijais bei tyrėjų tarpinstitucinio ir tarptautinio judumo skatinimo principais.“ Atitinkami keičiamas ir MSĮ 15 strp. – vietoje iki šiol Lietuvos mokslo tarybai MSĮ 66 strp. 6 d. suteikto įpareigojimo nustatyti valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų pareigybių minimalius kvalifikacinius reikalavimus, keičiamame MSĮ 15 strp. įtvirtinama nuostata, kad Lietuvos mokslo taryba privalo „nustatyti visų pakopų mokslo ir studijų institucijų tyrėjų privalomas kompetencijas“, o kvalifikacinius reikalavimus turės teisę nusistatyti pačios mokslo ir studijų institucijos, atsižvelgdamos į keičiamą MSĮ 65 strp. 2-7 d. ir 66 strp. 2-6 d. nuostatas. Jei Institucijoms suteikiama teisė nustatyti kvalifikacinius reikalavimus mokslo darbuotojams ir dėstytojams, konstatuotina, kad be papildomo išorinio reguliavimo Institucijos būtų pajėgios apsispręsti ir dėl akademinės bendruomenės kompetencijų. Bet kokiu atveju, 64¹ strp. 2 d. reikalavimas Lietuvos mokslo taryba nustatyti privalomas visų pakopų tyrėjų kompetencijas vadovaujantis „tarptautiniais tyrėjų karjeros formavimo Europos mokslinių tyrimų erdvėje ir Europos aukštojo mokslo erdvėje principais ir kriterijais bei tyrėjų tarpinstitucinio ir tarptautinio judumo skatinimo principais“ neturi prasmės, nes siūlomos MSĮ pataisos jau suponuoja, kad yra privaloma remtis 2011 m. rekomendaciniu „Towards a European framework for researchers“ dokumentu.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal teisinės technikos taisykles blanketinės (nurodomosios, pasiunčiamosios normos) teisės aktuose turi aiškiai nurodyti, į kokią šaltinį (teisės aktą) jos nukreipia. Todėl formuluotė „vadovaudamasi tarptautiniais tyrėjų karjeros formavimo Europos mokslinių tyrimų erdvėje ir Europos aukštojo mokslo erdvėje principais ir kriterijais bei tyrėjų tarpinstitucinio ir tarptautinio judumo skatinimo principais“ yra ydinga. Be to, jeigu tokie principai egzistuoja kitame teisės akte, nuoroda į juos turėtų būti bendrojoje įstatymo dalyje, kur apibrėžiamos sąvokos, kadangi kitu atveju kyla teisinio aiškumo problema apie kokius principus

⁶ “It is strongly recommended to establish an internal guide setting out clear and explicit rules and procedures for the recruitment of all researcher positions. In this regard, it is recommended to use the European Framework for Research Careers¹⁷ which identifies four broad career profiles for researchers”. Report of the Working Group of the Steering Group of Human Resources Management under the European Research Area on Open, Transparent and Merit-based Recruitment of Researchers OTM-R, 2015, https://cdn1.euraxess.org/sites/default/files/policy_library/otm-r-finaldoc_0.pdf

⁷ “The descriptors focus on those core characteristics linked to research and not on other competences that may be relevant for a particular profession, for example, teaching in academia“. ED DG for Research and Innovation, „Towards A European Framework For Research Careers“, 2011, https://cdn5.euraxess.org/sites/default/files/policy_library/towards_a_european_framework_for_research_careers_final.pdf

konkrečiai eina kalba (nebent tai būtų visuotinai žinomi principai, tačiau šiuo atveju situacija yra kitokia). Atitinkamai, vargu ar tokiais principais galima įvardinti rekomendacinį dokumentą („Towards a European framework for researchers“), kurio net pavadinime figūruoja proceso reikšmė (angl. *towards*), o ne baigtinė situacija.

Svarbu įvertinti, kad praktiniuose valstybinės MTEP sistemos valdymo kontekstuose minimalių kvalifikacinių reikalavimų taikymas yra kur kas platesnis (taikomi ne tik konkursams į atitinkamas mokslo darbuotojų pareigybes mokslo ir studijų institucijose organizuoti). Pažymėtina, kad naujas mokslo darbuotojų pareigybių minimalių kvalifikacinių reikalavimų aprašas Lietuvos mokslo tarybos pirmininko buvo patvirtintas 2021 m., Institucijos reikalavimus turėjo atnaujinti ir viešai paskelbti iki 2021 m. rugsėjo 1 d., o juos pradėti taikyti – ne vėliau kaip nuo 2025 m. sausio 1 d. (t. y., naujų reikalavimų taikymo procesas yra išibėgęs atsižvelgiant į mokslo darbuotojų pareigybes pretenduojančių tyrėjų teisėtus lūkesčius)⁸. Minimalių kvalifikacinių reikalavimų aprašas naudojamas suteikiant teisę ir vertinant mokslo doktorantūras, vertinant doktorantūros komitetų narių atitiktį keliamiems reikalavimams (pavyzdžiui, ir šiuo metu ŠMSM teikiamos Mokslo doktorantūros nuostatų pataisos yra grindžiamos valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų pareigybių minimalių kvalifikacinių reikalavimų nuostatomis), su šiais reikalavimais yra susietas nacionalinių ir tarptautinių MTEP projektų finansavimas. Taigi esmingai keičiantis dabartiniam teisiniam reglamentavimui, reikia įvertinti ir tai, kad turės būti atnaujinta nemažai MSĮ įgyvendinančių teisės aktų, o Lietuvos mokslo tarybos nustatytas „privalomas kompetencijas“ būtų neįmanoma objektyvizuoti teisiame-administraciniame praktinio įgyvendinimo kontekste (t. y., tai negalėtų tapti analogišku praktiniu MTEP sistemos valdymo įrankiu).

Taigi, bet kuriuo atveju, 15 strp. ir 64¹ strp. 2 d. įpareigojimas Lietuvos mokslo tarybai dėl visų pakopų mokslo ir studijų institucijų tyrėjų privalomų kompetencijų nustatymo yra perteklinis ir nelogiškas: tai tik keltų sumaištį ir kurtų prielaidas aukštųjų mokyklų autonomijai pažeisti.

Siūlomas MSĮ papildymas 64¹ strp. ir 65 strp. pakeitimai suponuoja, kad savarankiškos pedagoginės pareigybės yra faktiškai naikinamos: profesoriaus, docento, asistento pareigybių prilyginimas atitinkamoms tyrėjų karjeros pakopoms iš esmės keičia reikalavimus dėstytojams juos faktiškai prilyginant pedagoginio darbo nedarbantiems mokslininkams. Visiškai suprantama nuostata, kad universitetų dėstytojai (ypač užimantys profesoriaus ar docento pareigybes) taip pat būtų ir aktyvūs mokslininkai, tačiau siūlomas modelis naikina skirtumus tarp dėstytojų ir mokslo darbuotojų pareigybių. LERU (Europos mokslo universitetų lygos / *League of European Research Universities*) 2022 m. paskelbtame dokumente siūloma, kad šiuolaikinis universitetas turi diegti daugiadimensinį tyrėjų vertinimo modelį, t. y. pripažinti tyrėjų profilių įvairovę ir tinkamai atlyginti skirtingą indėlį į aukštąjį mokslą ir institucijų veiklą⁹. Šis dokumentas referuoja ir į geriausių Europos mokslo universitetų praktikas, ir į naujausias kai kurių Vakarų Europos valstybių aukštojo mokslo politikos tendencijas. Kai pažangiausi universitetai ieško būdų, kaip transformuoti egzistuojančias pareigybių ir kompetencijų klasifikacijas tokiu būdu, kad jos tinkamai pripažintų ir integruotų akademinį mokslo veiklų įvairovę, Įstatymo projekto

⁸ Valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų pareigybių minimalių kvalifikacinių reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos mokslo tarybos pirmininko 2021 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. V-61, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e3bac890645c11eb9dc7b575f08e8bea>

⁹ LERU Position Paper. A Pathway Towards Multidimensional Academic Careers. 2022. <https://www.leru.org/publications/a-pathway-towards-multidimensional-academic-careers-a-leru-framework-for-the-assessment-of-researchers>

rengėjai siūlo tokį modelį, kuris ignoruoja universiteto tyrėjų profilių įvairovę ir daugiadimensiškumą. Taigi, prieš perkeltiant tyrėjų profilių modelį, 2011 m. rekomenduotą klasifikacijos ir komunikacijos tikslais, į Lietuvos aukštojo mokslo sistemos teisinį reguliavimą, reikėtų platesnės diskusijos, paremtos išsamiau skirtingų šalių praktikų tyrimu.

Įstatymu įtvirtinamas reikalavimas dėstytojams būti atitinkamos pakopos tyrėju taip pat esmingai keičia nusistovėjusią aiškią dėstytojų priėmimo į atitinkamas pareigas tvarką ir sistemą, įveda sąvokų painiavą. Siūlomas teisinis reglamentavimas suponuoja, kad pirmiausia turės būti konstatuota, kad asmuo yra (nėra) tyrėjas, ir po to jam leidžiama dalyvauti konkurse užimti atitinkamas pareigas – neaišku, koks subjektas (kada ir koku būdu) tai turės padaryti. Atkreiptinas dėmesys, kad, pavyzdžiui, vyresniajam lektoriui yra keliamas reikalavimas būti įgijus mokslo daktaro laipsnį (kas savaime suponuoja, kad toks asmuo yra tyrėjas), bet reikalavimo būti tyrėju – nėra. Taigi lieka neaiškus „tyrėjo“ sąvokos turinys, šios sąvokos teisinė apibrėžtis ir taikymas praktikoje, galiojančių MSI nuostatų suderinamumas su Įstatymu siūlomomis pataisomis.

Atkreiptinas dėmesys į 64¹ strp. tyrėjų karjeros etapų apibrėžimų vertimą iš anglų kalbos (minėtas dokumentas „Towards a European framework for researchers“): pateikti vertimai yra mechaniški, pažodiniai ir stokoja išsamesnio paaiškinimo. Neaiškūs kriterijai, kuriais galima būtų įvertinti, ar mokslininko veikla „nėra visiškai savarankiška“, neaišku, ką reiškia „pasiekęs mokslinės veiklos savarankiškumo lygį“ (kokį?) bei „pirmaujantis savo tyrimų ar mokslo srityje“. Nors galima numanyti, kad tai atitiktų vadovavimo patirtį, tačiau menuose, o ir humanitarinių mokslų srityje, šie apibrėžimai iš esmės kertasi su dažnai individualia humanitarinių mokslų atstovų ir menininkų karjera (humanitariniuose moksluose ir juo labiau menuose visa tyrimų veikla yra savarankiška jau nuo disertacijos rengimo). Toks turinio neapibrėžtumas neabejotinai įtakos neskaidrius ar abejones keliančius sprendimus tyrėjų atrankos bei tolimesnio jų veiklos vertinimo etapuose bei sudarys prielaidas kilti įtampoms tarp darbuotojų ir darbdavių (pastebėtina, kad iš anglų kalbos taip pat ydingai išverstos akademinio personalo pareigybių apibrėžtys: Vakarų akademiniame terpėje įprastos sąvokos „assistant professor“ „associated professor“ ir „full professor“ pavirto į „asistentą“, „docento“ ir „profesoriaus“ pareigybes).

Pabrėžtina, kad numatomas teisinis reguliavimas netinka meno tyrėjams ir dėstytojams: „meno kūrėjo“ statusą suteikia LR Kultūros Ministerija, kurios registre tai suprantama kaip socialinė-ekonominė kategorija profesionalią meninę veiklą vykdančioms asmenims apibrėžti. Akademiniam lauke „pripažinto menininko sąvoka“ yra vartojama kūrybos sklaidos kontekstų prasme. Visiškai neaišku, kas ir kaip turėtų apibrėžti privalomas meno tyrėjų kompetencijas (tokia tarptautinė praktika neegzistuoja). Be to, 64¹ strp. siūlomas dirbtinis mokslo ir meno veiklų tyrėjų sugretinimas naudojant pasenusią savarankiškumo sąvoką suponuoja nelogišką teiginį, kad individualią karjerą plėtojantys pripažinti (!) menininkai gali būti „ne visiškai savarankiški“.

Siūlomame MSI 67 str. 2¹ d. papildyme įteisinama nauja „tyrėjo padėjėjo“ pareigybė, kurios priskyrimas akademiniam personalui yra abejotinas. Atsižvelgiant į tai, kad išsilavinimo reikalavimas šioms pareigoms nekeliamas (t. y. šias pareigas gali užimti asmenys, studijuojantys aukštojoje mokykloje), akivaizdu, kad ši pareigybė turėtų būti priskirta neakademiniam personalui (priešingu atveju būtų diskvalifikuojama aukštosios mokyklos akademinio personalo samprata). Nesuprantama, kodėl MSI reikia reguliuoti neakademinės pareigybes ir kodėl aptariama tik ši vienintelė pareigybė. Pažymėtina, kad nuostata gali būti vertinama ir kaip

nepagrįstas ribojimas studijuojantiems dirbti aukštosiose mokyklose kitose neakademinėse pareigose, o universitetams – įtraukti studentus į universiteto veiklas.

Apibendrinant konstatuotina, kad teikiamu Įstatymu siūlomas naujas teisinis reguliavimas (Institucijų misijų ir tyrėjų akademinės karjeros etapų aspektai) menkai koreliuoja su Aiškinamajame rašte išdėstytomis MSI nuostatų keitimo priežastimis ir keliamais tikslais, todėl abejotina, kad šiais pokyčiais bus pasiektas laukiamas poveikis: sustiprintas mokslininkų ir dėstytojų potencialas, pakelta jų kompetencija ir pagerinti mokslinės veiklos rezultatai, bus sudarytos geresnės finansinės darbo sąlygos bei padidintas mokslininkų ir dėstytojų karjeros patrauklumas, paskatintas jų mobilumas, sukoncentruoti ir racionaliai naudojami valstybės ištekliai. Teisinis tyrėjų karjeros pakopų apibrėžimas yra grindžiamas pasenusia mokslininkų savarankiškumo samprata ir neatliepia naujausių aktualių, Europos aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų erdvės iššūkių¹⁰.

Labai svarbu priminti, kad 2020 metų rudenį EK paskelbė komunikatą „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė“, kuriame įsipareigoja, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir mokslinių tyrimų organizacijomis, iki 2024 m. pabaigos parengti paramos mokslo darbuotojų karjerai priemonių rinkinį. Vienas šio rinkinio elementų – mokslo darbuotojų kompetencijos sistema (kitai sakant, peržiūrėtas ir atnaujintas 2011 m. dokumentas „Towards a European framework for researchers“). Labai tikėtina, kad jau 2023–2024 metais Įstatymo projekto rengėjų modelis nebeatitiks europinių rekomendacijų ir turės būti vėl keičiamas. Teisinio reguliavimo stabilumas yra itin svarbus siekiant proveržio MTEP srityje, o skubotos reformos ne tik eikvoja ribotus aukštojo mokslo resursus, bet ir mažina tyrėjų karjeros patrauklumą, nes stabilumas yra svarbi tokio patrauklumo sąlyga.

Nėra abejonių, kad būtina imtis priemonių didinti tyrėjų karjeros patrauklumą, ir kad vienas iš įrankių galėtų būti struktūruotas tyrėjų karjeros modelis, tačiau imtis MSI pataisų šiuo klausimu galima tik gerai tokį modelį apgalvojus, plačiai išdiskutavus, remiantis gerosiomis kitų šalių praktikomis ir koordinuojantis su ES lygmeniu vykstančiomis diskusijomis.

Bet kokių atveju, Įstatyme privalo būti aiškiai numatyta, kad bet kokie pasikeitę reikalavimai dėstytojams ir mokslo darbuotojams nebus taikomi šiuo metu aukštosiose mokyklose ir mokslo institutuose dirbantiems dėstytojams ir mokslininkams, t. y., nebus bloginama jų teisinė padėtis tol, kol nepasibaigs laikotarpis, kuriam jie buvo priimti į darbą (bus taikomi tie reikalavimai, kurie galiojo tuo metu, kai dėstytojai ar mokslo darbuotojai buvo priimti į darbą; kadencijos metu negali būti taikomi nauji reikalavimai, kurių nebuvo kadencijos pradžioje). Taip pat būtina numatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį dėstytojai ar mokslo darbuotojai galės pasiruošti naujų reikalavimų įsigaliojimui. Kitaip būtų pažeistas konstitucinis teisinio tikrumo, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principas.

Siūlomi itin trumpi Įstatymo įsigaliojimo terminai¹¹ sukeltų mokslo ir studijų sistemos sumaištį, nes pareikalautų sisteminės susiklosčiusio teisinio reguliavimo pertvarkos ir didelių valstybės, mokslo ir studijų institucijų išteklių (atsižvelgiant ir į tą aplinkybę, kad 2023 m. vyks palyginamasis ekspertinis Institucijų MTEP veiklos vertinimas). Siūlytina įsivertinti, ar numatomas teisinis reglamentavimas iš tiesų garantuos kokybinius mokslininkų ir dėstytojų

¹⁰ Evaluation of research careers fully acknowledging Open Science practices. Rewards, incentives and/or recognition for researchers practicing Open Science, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/47a3a330-c9cb-11e7-8e69-01aa75ed71a1> ; Towards a 2030 Vision on the Future of Universities in Europe, <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/a3cde934-12a0-11eb-9a54-01aa75ed71a1/language-en>

¹¹ MSI 52, 53, 58 straipsnių pakeitimai, susiję su reikalavimais MTEP (meno) veiklai ir jos vertinimo rezultatai, įsigaliojant nuo 2029 metų sausio 1 d., kitų straipsnių pakeitimai įsigaliojant nuo 2023 m. sausio 1 d., liepos 1 d.

potencialo stiprinimo pokyčius ir pasieks laukiamų Aštuonioliktos Vyriausybės programos nuostatų ir Programos nuostatų įgyvendinimo plano tikslų.

Pateiktas įstatymo projektas yra iš esmės taisytinas, nes neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatyme numatyto aiškumo reikalavimo, reiškiančio, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.